

Salpalinjan matkailureitti -

Hankeaihio kevään 2017 keskustelujen pohjalta

Taustaa

Ajatus Salpalinjan maakuntien rajat ylittävästä matkailullisesta kehittämisestä esitettiin Rural Finland -aluetapaamisessa Kouvolassa joulukuussa 2016. Alkuvuoden 2017 aikana käydyissä keskusteluissa on selkiintynyt tavoitteeksi kolmen maakunnan: Kymenlaakson, Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon yhteinen hanke, jota mitkään ei estä myöhemmin jatkettavan edelleen pohjoisemmaksi. Tavoitteena on tehdä Salpalinjan tarjonta matkailijoille helposti hahmottuvaksi ja saavutettavaksi sekä kannustaa maakuntien toimijoita kehittämään lisää Salpalinjan varaan rakentuvia palveluita tai hyödyntämään omaa sijaintia Salpalinjan läheisyydessä.

Salpalinja

Salpalinja on yksi merkittävimmistä II maailmansodan aikana rakennetuista linnoitusketjuista. Se on verrattavissa ranskalaiseen Maginot-linjaan, saksalaiseen Atlantin valliin ja Länsivalliin, kreikkalaiseen Metaxas-linjaan tai Pohjois-Afrikan Marethin linjaan. Valtakunnallisesti merkittäviä Salpalinjan osia ovat eri maakunnissa hyvin säilyneet linnoitekokonaisuudet.

Suomenlahdelta Lappiin ulottuva Salpalinja jakautuu valtakunnallisesti kolmeen puolustukselliseen painopistealueeseen: eteläisimpänä on yhtenäinen puolustusasema Suomenlahden rannalta Luumäen Kivijärveen asti, linjan keskiosassa ovat vesistöihin nojautuvat asemat Kivijärven, Saimaan ja Pielisen välillä sekä pohjoisimpana tärkeimpien tiesuuntien linnoitteet Pielisestä pohjoiseen aina Petsamoon asti. Kaikkiaan Salpalinjalla on 728 teräsbetonikorsua, yli 3000 puista kenttälinnoitetta, noin 350 km taistelu- ja yhdyshautaa, 225 km panssarikiviestettä ja 130 km kaivantoestettä.

Salpalinja alkaa Kymenlaaksosta Virolahdelta. Merkittäviä linnoitekokonaisuuksia Kymenlaaksossa ovat Virolahden Ylä-Pihlajan bunkkerimuseoalue, Harjun maatalousoppilaitoksen tuntumasta Ravijoelle ulottuva betonikorsujen ja panssariesteiden rintama sekä Säkjärven linnoitteet. Virolahdelta Salpalinja jatkuu useassa tasossa linnoitettuna kokonaisuutena kohti Miehikkälää. Miehikkälän-Taavetin tien varressa sijaitseva järeästi linnoitettu Salpalinja-museon alue asettuu keskelle Salpa-aseman pääasemaa. Miehikkälän edustavia Salpa-kohteita on museoitu Myllylammella. Lisäksi linnoitteita on mm. museoalueen pohjoispuolella Saunamäellä, kuntakeskuksessa, Kylmälän ja Säkjärven välisellä alueella sekä Muurikkalassa.

Etelä-Karjalan tärkeitä Salpalinja-kohteita ovat mm. vahvasti linnoitetut Ylämaan Hostikan museoalue ja siitä pohjoiseen Kirpun kylään johtavan tien suunta. Myös nykyisen valtatie 6:n suunta linnoitettiin, Luumäellä tien tuntumassa on Salpalinjan ydin: Kivijärven patolaite sekä Askolan pääaseman kohde, jossa korsujen ja panssarikupupesäkkeen lisäksi on taistelu- ja yhteyshautaa sekä kaivantoesteverkosto. Suo-Anttilassa sijaitsee Salpalinjan suurin luola. Lappeenrannassa korsuja on Rutolassa, Skinnarilassa, Voisalmessa, Kytösuolla sekä Ruohosaarella, jonka kenttätykki-asema on harvinaislaatuinen. Lemillä pattereita on Juvolassa ja Kärmeniemessä, pallokorsuja Nuppolan-litiän alueella. Taipalsaarella on Jauhialan komentokorsuja ja Ruokolahdella linnoitteita on entistetty Syyspohjan kylässä ja Eräjärvellä.

Etelä-Savossa, jossa Salpalinja tukeutuu vesistöihin, keskeiset Salpalinjan osat sijaitsevat Puumalansalmessa ja Puumalantien varrella. Sulkavalla on Sarsuinmäen tykkiasema. Punkaharjulla lin-

noitteet sijaitsevat sekä itse harjulla että Venesaarella. Savonlinnassa Salpalinja kulkee kaupungin itäosien kautta. Kongonsaaren eteläpäähän on louhittu näyttävä majoitus- ja konekivääriluola, Purnuvuorella on kaksi tykkipatteria. Kerimäellä Raikuun kanava on tärkein linnoitettu suunta, Kerimäen linnakkeen linnoitustykistöasemat ovat massiivisuudessaan harvinaisia.

Salpalinja rakennettiin pääosin talvi- ja jatkosodan välillä 1940–1941 Suomen itärajan turvaksi. Vaikka Salpalinjalla ei koskaan taisteltu, sillä oli kuitenkin välillinen vaikutus jatkosodan tapahtumiin. Puolustusrintaman virallinen nimi oli vuodesta 1944 Suomen Salpa ja sittemmin Salpa-asema, linnoitusketjusta käytetään myös nimitystä Salpalinja.

Salpalinjan historiatiedot: http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2021

Nykytilanne

Salpalinjaan ja sen kulttuurihistoriaalliseen sekä matkailulliseen kehittämiseen tähtäviä hankkeita on ollut erityisesti Kymenlaaksossa. Etelä-Karjalassa on kehitetty hankkeella Salpalinjaan liittyvää opastustoimintaa sekä kunnostettu kohteita. Sen sijaan Kymenlaaksossa kulkevan Salpapolun jatkaminen Etelä-Karjalan puolelle on kilpistynyt maanomistajien kanssa tehtävien sopimusten hankaluuteen. Alun perin tavoitteena oli sen jatkaminen Lappeenrantaan saakka. Etelä-Savossa on kunnostettu edellä mainittuja kohteita.

Salpalinjan rakenteita on kunnostettu ja osin myös entistetty varsin paljon kolmen maakunnan alueella. Kunnostustöitä on toteutettu yksittäisillä hankkeilla eikä kunnostetuista kohteista ole olemassa yhtenäistä tietopohjaa. Kymenlaaksossa ja Etelä-Karjalassa matkailijoiden saavutettavissa olevat kohteet ovat mantereella, joskin Etelä-Karjalassa on säilynyt kohteita myös Saimaan saarissa. Etelä-Savossa suosituimpia Salpalinjan kohteita on Kongon luola, joka on vain vesitse tavoitettavissa.

Salpalinja kiinnostaa sekä paikallisia että matkailijoita, mutta ongelmana on se, että sen ”löytämisen” on monissa kohdissa hankalaa. Tieto on sirpaloitunut hankkeiden, kuntien ja muiden toimijoiden nettisivuille eikä esimerkiksi sujuvan kohteelta toiselle kulkemisen mahdollistavaa tietoa ole saatavilla sen enempää sähköisenä kuin paperisena karttana. Siten Salpalinjaan tutustuminen nojaa pitkälti paikallistuntemukseen, jota taas matkailijoilla ei ole käytettävissä eikä se kovin laajaa ole kohteesta vähänkään kauempaa asuvien kanta-asujienkaan joukossa.

Ratkaisu

Salpalinjan matkailureitti -hanke ratkaisisi Salpalinjan löytämisen ongelman. Matkailijoiden ja asukkaiden – lähimatkailu on kasvava trendi – tietoisuuteen tulisi sen myötä sujuvasti saavutettavissa oleva ja tutustumisen arvoisissa kunnossa olevat Salpalinjan rakenteet Kymenlaakson, Etelä-Karjalan ja Etelä-Savon alueella. Koska kohteita on paljon, kaikkia ei matkailureittiin otettaisi. Keskeiset valinnan kriteerit olisivat saavutettavuus, mahdollisuus tutustua kohteeseen (maanomistajan suostumus) sekä kohteen kunto.

Salpalinja matkailureitti toteutettaisiin sekä sähköisenä että paperisena karttana, johon kytkettäisiin reitin varrelle jäävät matkailupalvelut ja muut Salpalinjaa hyödyntävät, yritysten tarjoamat palvelut. Kriteerinä olisi joko palvelun sijainti aivan kohteiden välittömässä läheisyydessä tai niiden tarjonnan liittyminen Salpalinjaan. Matkailupalvelujen valinnassa maaseutu korostuisi: ei ole mielekästä ottaa reittiin mukaan esimerkiksi Lappeenrannan hotelli- ja ravintolatarjontaa, joka löytyy muutenkin. Sen sijaan Lappeenrannan kaupunkialueella sijaitsevat Salpalinjan kohteet olisivat mukana

sekä erityisesti niitä omassa toiminnassaan hyödyntävien yritysten palvelut. Tämä tarkoittaa esimerkiksi retki- ja opastustuotteita tai vaikka Salpalinja-teemaista ruokakokonaisuutta tai yksittäistä leivonnaista yms. Samaa tarjontaa on luonnollisesti myös maaseudulla.

Salpalinjan matkailureittiä voidaan kulkea autolla, moottoripyörällä, polkupyörällä, vaeltaen sekä veneellä. Reitiltä voi poimia omalle matkustusvälineelle ja omaan kiinnostukseen sopivan yksittäisen kohteen tai kohteita tai, osan matkasta tai sen päästä päähän. Myöhemmin on mahdollista jatkaa reittiä Pohjois-Karjalaan ja edelleen eteenpäin. Reitti sopii individimatkailijoille, mutta sen voi tuottaa myös opastetuksi retkeksi tai matkatuotteeksi.

Salpalinjan matkailureitti toteutettaisiin hankerahoituksella siten, että matkailureitin kartoitus ja määrittely muodostaisi ylimaakunnallisen kehittämishankkeen, jossa olisi joko hankkeen päätoteuttaja tai toteuttaja kussakin kolmessa maakunnassa. Hanke olisi kuitenkin yksi kokonaisuus. Tämän ns. päähankkeen lisäksi teeman ympärille muodostuisi paikallisia yritysryhmähankkeita, joissa kehitettäisiin Salpalinjan läheisyydessä sijaitsevien matkailuyritysten palveluja ja tuotteita.

Salpalinjahankkeen kokonaisuuden ideakuva maaliskuussa 2017

